

Archeologie in onze achterTuijn

Vijftig jaar vrijwilligersarcheologie in Nijmegen en Omstreken

Leo ten Hag (red.)

2.9 Mergor in Mosam

Na ons bezoek aan Gennep steken we de Maas over. Eeuwen geleden hadden we dit kunnen doen door gebruik te maken van een door de Romeinen aangelegde brug, tussen Mook en Cuijk. Dat hier ooit een brug heeft gelegen weten we dankzij het onderzoek van de Stichting Mergor in Mosam. Dat betekent zoiets als 'onderdompeling in de Maas': de Stichting doet archeologisch onderzoek naar archeologische resten die onder water liggen. Over deze specifieke tak van de archeologie (onderwaterarcheologie) en het ontstaan van deze Stichting vertelt Peter Seinen ons meer.

"De lange weg naar het ontstaan van de huidige stichting Mergor in Mosam:

- Het jaar 1989. Enkele duikers gaan zoeken naar de resten van palen en stenen op de Maasbodem tussen Mook en Cuijk. Een enkeling had ervaring met archeologie, maar dan wel op VOC-schepen. Uit die tijd dateren de eerste contacten met de AWN leden van de 'droge' archeologie uit Cuijk.
- Het jaar 1990. Na het vinden van de palen en stenen in de Maas ontstond een vaste groep van duikers, met het duiken hoger in het vaandel dan archeologie. Enkelens werden lid van de AWN, afdeling Nijmegen.
- Het jaar 1991. Met een grote groep geronselde duikers wordt de Romeinse Maas Brug (RMB) tussen Mook en Cuijk opgegraven. Hieruit ontstond de Werkgroep Onderwaterarcheologie Oostelijk Rivierengebied (WOOR). De WOOR, opgericht door Joost van den Besselaar, had geen officiële status. Kennis over archeologie kwam tot hen via de werkavonden van de AWN, afdeling Nijmegen. Na het RMB project ging de WOOR zelfstandig verder en bleef aangesloten bij de AWN, afdeling Nijmegen en de Landelijk Werkgroep Archeologie Onder Water (LWAOW).
- Het jaar 2000. De WOOR gaat over in de stichting Mergor in Mosam (MiM) met een officiële status, ook weer opgericht door Joost van den Besselaar. Een belangrijke keuze werd gemaakt: volledig aansluiten bij de LWAOW of blijven bij de AWN, afdeling Nijmegen. Het werd de laatste optie, mede gelet op het feit dat onze activiteiten zich voornamelijk in de binnenwateren afspelen en niet in de Waddenzee of Noordzee.

- Het jaar 2018. We zijn nog steeds actief met onderwaterarcheologie en met plezier aangesloten bij AWN Afdeling Nijmegen.

Onze kennismaking en samenwerking met Wim Tuijn

In 1989 werden in de Maas tussen Mook en Cuijk enorme steenblokken en houten funderingspalen ontdekt, mogelijk de resten van een Romeinse brug. Begin jaren negentig startte de toenmalig Afdeling Archeologie Onderwater van de Rijksdienst, gevestigd in Alphen aan de Rijn, de opgraving van de brugresten. Voor de ondersteuning van de opgraving werd een werkgroep van duikende vrijwilligers opgericht. Rond 1990 werden de meeste deelnemers aan de opgraving lid van de AWN en ingedeeld bij afdeling Nijmegen. Deze gebeurtenis veroorzaakte meteen ons eerste contact met Wim Tuijn, ook in onze ogen een man met zeer veel archeologische kennis. Opmerkelijk voor ons toonde Wim ook grote belangstelling voor onderwaterarcheologie in het algemeen en voor ons werk in Cuijk in het bijzonder.

Onderwaterarcheologie was toch een zeer vreemde eend in de bijt in het begin van die jaren. Ook was Wim nauw betrokken bij onze verkenningen in het Wijchens Meer, die talloze Romeinse artefacten opleverde en bredere inzichten gaf over de Romeinse villa op de Tienakker. Waar mogelijk bleef Wim ons stimuleren en betrekken bij de 'droge' archeologie. Op een of andere manier werd Wim gefascineerd door het bedrijven van archeologie onder water, in combinatie met het risicovolle, het avontuurlijke, het koude water, het gebrek aan zicht in de Maas, het kijken met je handjes en die eigenwijze, onnavolgbare en vooral ongrijpbare duikers. Wim heeft er zeker voor gezorgd dat wij AWN-ers geworden en gebleven zijn, in plaats van LWAOW-ers, piraten of zeerovers. Hiervoor onze eeuwige dank.

Belangrijkste projecten

- De opgraving van de Romeinse brug in de Maas tussen Mook en Cuijk (het RMB project).
- De verkenningen van de Romeinse loskade in Cuijk (Gebied 6000 met de Romeinse schoenen).
- En de vele andere grote en kleine, binnen- en buitenlandse projecten en avonturen. Daar zouden we een boek over kunnen schrijven.

De huidige projecten

- De verkenningen in de Maas tussen Mook en Cuijk op en rond de resten van de Romeinse brug en de Loskade
- De verkenningen in de Maas bij Maastricht op en rond de resten van de Romeinse bruggen.
- Het onderzoek naar mogelijke brugresten in de uiterwaarden van de Waal bij Zuilichem.

Een eigen onderkomen...

Ondanks de reeds 20 jaar oude belofte van de Gemeente Cuijk om de stichting een eigen locatie te gunnen, voor opslag van apparatuur, materialen en vondsten, maar ook het geven van trainingen en cursussen, heeft de stichting nog steeds geen eigen onderkomen. Misschien wordt het ooit de vrijstaande boerderij "de Bungelaar" in Beers.

Opgedoken restanten van de Romeinse brug, opgeslagen in Beers.

Groepsleden. Foto: onbekende Kroatische

Onze actieve groepsleden

Een groepsfoto van de bestuursleden en de contactgroepsleden (alle actieve deelnemers aan verkenningen) van de stichting Mergor in Mosam. De gelegenheid was het onderzoek aan een Romeins Republikeins vrachtschip bij Omis (Kroatie). De projectleider van de Kroatische Archeologische Dienst, Tea Katunarić, staat geheel rechts op de foto.

Onze mooiste vondsten

De unieke vierde-eeuwse Romeinse leren schoenen, geborgen bij verkenningen rond de Loskade, hebben ons veel geleerd over het leven in het Laat-Romeinse Cuijk. De collectie ligt nu tentoongesteld in het Cuijkse Museum Ceulcum. Andere bijzondere vondsten zijn een zeldzame vierde-eeuwse Romeinse buxushouten luizenkam, ook geborgen rond de Loskade en tentoongesteld in Museum Ceulcum en een

vechtmesje uit de tweede wereldoorlog waar een zeer bijzonder verhaal aan verbonden is.

Onze exposities

De steenblokken en funderingspalen van de Romeinse brug uit de Maas staan tentoongesteld in de tijdelijke expositieruimte in Beers (gemeentelijke opslag). Kleinere vondsten zijn te zien in onze opstelling in Museum Ceulcum, zoals onze verzameling van de unieke Romeinse schoenen en hun replica's."

Buxushouten luizenkam. Foto: Joost van den Besselaar

Vechtmesje. Foto: Joost van den Besselaar

Romeinse leren schoenen. Foto: Carol van Driel-Murray.

Expositieruimte Beers. Foto: Ton van der Zanden (WAC)